

Διδακτική πρόταση
για Ιστορία Γ΄ Γυμνασίου
(βιομηχανική επανάσταση)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1. Ενότητα 1: μόνο η υποενοότητα «Εξελίξεις στην Ευρώπη κατά τον 17^ο και τον 18ο αιώνα» (σ.10)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3. Ενότητα 12: Η ωρίμανση της βιομηχανικής επανάστασης

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3. Ενότητα 13: Κοινωνικές και πολιτικές διαστάσεις της βιομηχανικής επανάστασης

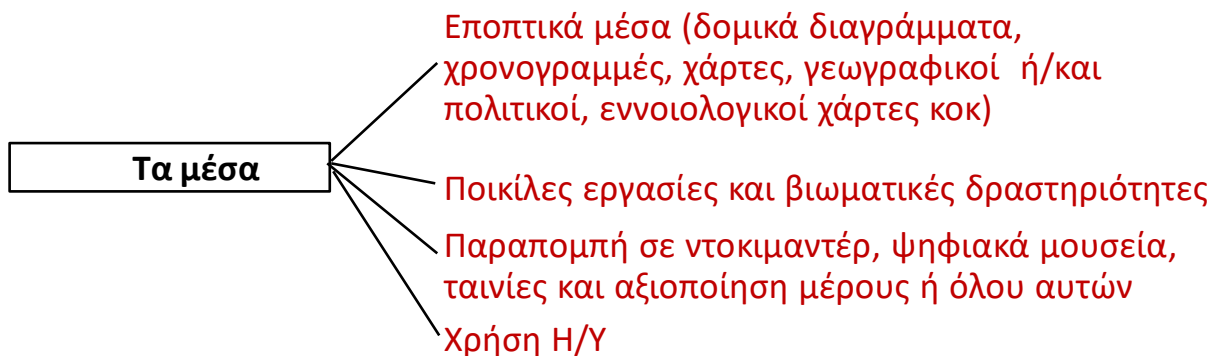
Στόχοι

Συνοπτική παρουσίαση, ώστε οι μαθητές/τριες να αντιληφθούν:

- α) το φαινόμενο της βιομηχανικής επανάστασης και τις διαφοροποιήσεις στην οικονομία, την επιστήμη και την κοινωνία κατά την πρώτη φάση της βιομηχανικής επανάστασης, σ.10-11, 41
- β) την εξάπλωση και ωρίμανσή της από τα μέσα του 19ου αι., τις νέες μορφές ενέργειας, τις αλλαγές σε επικοινωνίες, συγκοινωνίες, σ. 41-43
- γ) τον οικονομικό φιλελευθερισμό, καπιταλισμό, τα μονοπώλια, σ. 43

Διδασκαλία της ενότητας με έμφαση στα ακόλουθα σημεία:

- α) πληθυσμιακές μεταβολές (απλή αναφορά), σ. 44
- β) κοινωνικοί μετασχηματισμοί (απλή αναφορά στις κοινωνικές ομάδες), σ. 44
- γ) σοσιαλιστικές θεωρίες, ανάπτυξη του συνδικαλισμού, πολιτική οργάνωση των εργατών, κίνημα για τη χειραφέτηση των γυναικών, σ. 44-45

Σχεδιασμός και οργάνωση

Εστίαση στα σημαντικότερα «στοιχεία» της ενότητας : **έμφαση** στο χωρο-χρόνο, στις ιστορικές έννοιες, στις σχέσεις αιτίου-αιτιατού, στην ιστορική σημαντικότητα και σημασία.

Τα ερωτήματα – θέματα

1. Παράγοντες και συνθήκες που οδήγησαν στη βιομηχανική επανάσταση – κύρια γνωρίσματα της εκβιομηχάνισης
2. Επιστήμες που συνδέθηκαν με τη βιομηχανική επανάσταση – εξελίξεις στις συγκοινωνίες και τις επικοινωνίες
3. Οικονομικές εξελίξεις και θεωρίες που προέκυψαν (οικονομικός φιλελευθερισμός, καπιταλισμός, δημιουργία εταιρειών, μαζική αγορά)
4. Κοινωνικοί μετασχηματισμοί (κοινωνικές τάξεις και η στάση τους απέναντι στις εξελίξεις) – σοσιαλιστικές θεωρίες
5. Συνδικαλισμός (συνθήκες δημιουργίας, παράγοντες συσπείρωσης εργατών, πολιτικές οργανώσεις και κινήματα) – χειραφέτηση γυναικών και γυναικείο κίνημα

ΠΡΟΫΠΑΡΧΟΥΣΑ ΓΝΩΣΗ

Αφόρμηση

μπορεί να αποτελέσουν ερωτήσεις όπως:

Τι σας έρχεται στο νου με τον όρο επανάσταση;

Ποια σας φαίνεται ότι είναι η διαφορά της χειρωνακτικής εργασίας και της βιομηχανίας;

Από πότε χρησιμοποιούμε τηλέφωνα και πότε περίπου κατασκευάστηκε το πρώτο αυτοκίνητο;

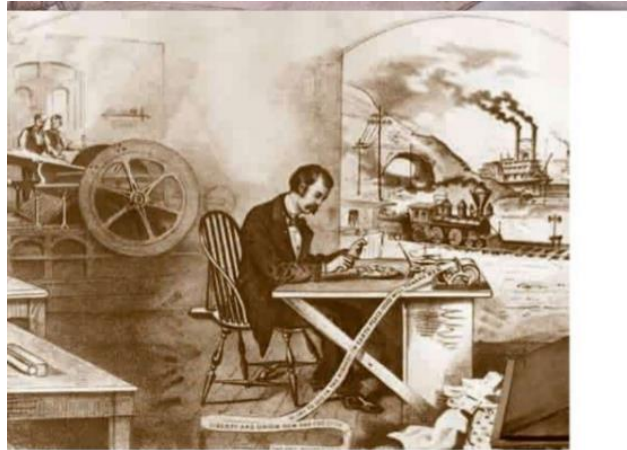
Εξωτερικός σύνδεσμος

<https://www.youtube.com/watch?v=tdMlID05Tg4>

Φύλλο εργασίας για πηγές

Πηγή	Πότε γράφτηκε-δημιουργήθηκε;	Γράφτηκε - δημιουργήθηκε την ίδια εποχή για την οποία μιλάει ή αργότερα;	Ποιος/α το έγραψε;	Τι πληροφορίες μας δίνει για τις σχέσεις των κοινωνικών ομάδων.....; 2. για τις οικονομικές δραστηριότητες των κατοίκων...
1				
2				
3				

ΠΗΓΕΣ

▲ Χαρακτικό του 1876 με τις τέσσερις μεγάλες εφευρέσεις το 19ο αιώνα: το σιδηρόδρομο, τον ηλεκτρικό τηλέγραφο, το ατμόπλοιο και το περιστροφικό πιεστήριο

THE PROGRESS OF THE CENTURY.

Η χρήση άνθρακα και σίδηρου για βιομηχανικούς όσο και οικιακούς σκοπούς, δεν ήταν καρπός του δέκατου ένατου αιώνα για την Αγγλία. Ο Tomas Newcomen είχε χρησιμοποιήσει το 1712 άνθρακα για να κινήσει μια μηχανή- και τρεις χιλιάδες χρόνια τώρα το σίδηρο ήταν βασικό υλικό για την κατασκευή εργαλείων. Η καινοτομία στη Βρετανία του δέκατου ένατου αιώνα κρυβόταν στην κλίμακα χρήσεων των δύο αυτών βασικών υλών. Καθώς η ισχύς του ατμού έβρισκε αναρίθμητους τρόπους εφαρμογής σε σιδηρά μηχανήματα, οι μεταβολές στην κλίμακα γίνονταν μεταβολές σε είδος. Ξύλινοι αργαλειοί και ανέμες, που σκορπισμένοι σ' αγροτικές καλύβες ελειτουργούσαν με την ανθρώπινη μυϊκή ισχύ είχαν μικρή ομοιότητα με τις χιλιάδες τ' αδράχτια και τις δεκάδες τους ατμοκίνητους αργαλειούς που συγκεντρώνονταν σ' ένα από τα πρώτα Βικτωριανά βαμβακοκλωστήρια· και η φτήνεια, η τυποποίηση, και πάνω απ' όλα η ποσότητα των προϊόντων ξεπερνούσαν κατά πολύ, ως προς αυτές τις ιδιότητες, εκείνα που μπορούσαν να παραχθούν από το χέρι. Αλλαγές, το ίδιο σχεδόν ριζικές, σε άλλες παραδοσιακές τέχνες σαν τη μεταλλουργία και την τυπογραφία, και η δημιουργία νέων κλάδων σαν τη μηχανολογία και τη σιδηροδρομική τέχνη, ώθησαν τη νέα τεχνολογία βαθιά μες στο οικοδόμημα της Βρετανικής κοινωνίας ως το 1850.

William H. McNeill, Ιστορία της Ανθρώπινης Κοινωνίας. Μτφρ. Κ. Ραμπαβίλας, Αθήνα, Καραβίας, 1969, σελ. 804-811.

Για ποιους λόγους νομίζετε ότι δόθηκε το όνομα «βιομηχανική επανάσταση»;

Οι κοινωνικές επιπτώσεις της εκβιομηχάνισης

Οι εξελιγμένες μηχανές του Άρκραϊτ [Άγγλος βιομήχανος] απαιτούν λίγα χέρια, και μάλιστα μόνο παιδιά, με την επίβλεψη ενός επιστάτη. Ένα παιδί μπορεί να παράγει τόσο όσο μπορούσαν παλαιότερα δέκα ενήλικες, καμιά φορά και περισσότερο. Οι εξελιγμένες κλωστικές μηχανές, [...] απαιτούν μόνο έναν εργαζόμενο για να τις δουλέψει. Έτσι, σε διάστημα δέκα ετών, ο Ρίτσαρντ Άρκραϊτ, ένας πάμπτωχος άνθρωπος που είχε δεν είχε παρά πέντε λίρες όλες κι όλες, έχει αποκτήσει περιουσία που ξεπερνά τις είκοσι χιλιάδες λίρες. Την ίδια στιγμή, εκατοντάδες γυναίκες είναι υποχρεωμένες, όταν, βεβαίως, βρίσκουν δουλειά, να εργάζονται από το πρωί μέχρι το βράδυ, παράγοντας τεράστιες ποσότητες βαμβακερού υφάσματος για τέσσερις πέντε πένες [πένα: υποδιαίρεση της αγγλικής λίρας] την ημέρα, το πολύ.

Ralph Mather, Μια αντικειμενική παρουσίαση της ζωής των φτωχών κλωστών βαμβακιού στο Lancashire (1780).

Οι απαρχές διαμόρφωσης της μαζικής αγοράς

[Κατά την περίοδο 1875-1914] με την αύξηση του πληθυσμού, του εξαστισμού και των πραγματικών εισοδημάτων, η μαζική αγορά, που ίσαμε τότε περιοριζόταν λίγο-πολύ στα [...] βασικά είδη επιβίωσης, άρχισε να επιβάλλει την κυριαρχία της στις βιομηχανίες παραγωγής καταναλωτικών αγαθών. Μακροπρόθεσμα αυτή η εξέλιξη ήταν πιο σημαντική από την αξιοσημείωτη αύξηση στην κατανάλωση των πλούσιων [...]. Επανάσταση στην αυτοκινητοβιομηχανία δεν έφερε η Ρολς Ρόις αλλά το μοντέλο T της Φορντ.

E.J. Hobsbawm, Η εποχή των αυτοκρατοριών, 1875-1914, α' ανατύπωση, μτφρ. Κ.

Σκλαβενίτη, ΜΙΕΤ, Αθήνα 2002, σ. 90.

4. Το μοντέλο T της Ford,
το πρώτο αυτοκίνητο για τους πολλούς.

Σε συνδυασμό των πηγών, ποιες πληροφορίες μπορείτε να αντλήσετε:

I. Για τις κοινωνικές επιπτώσεις της εκβιομηχάνισης;

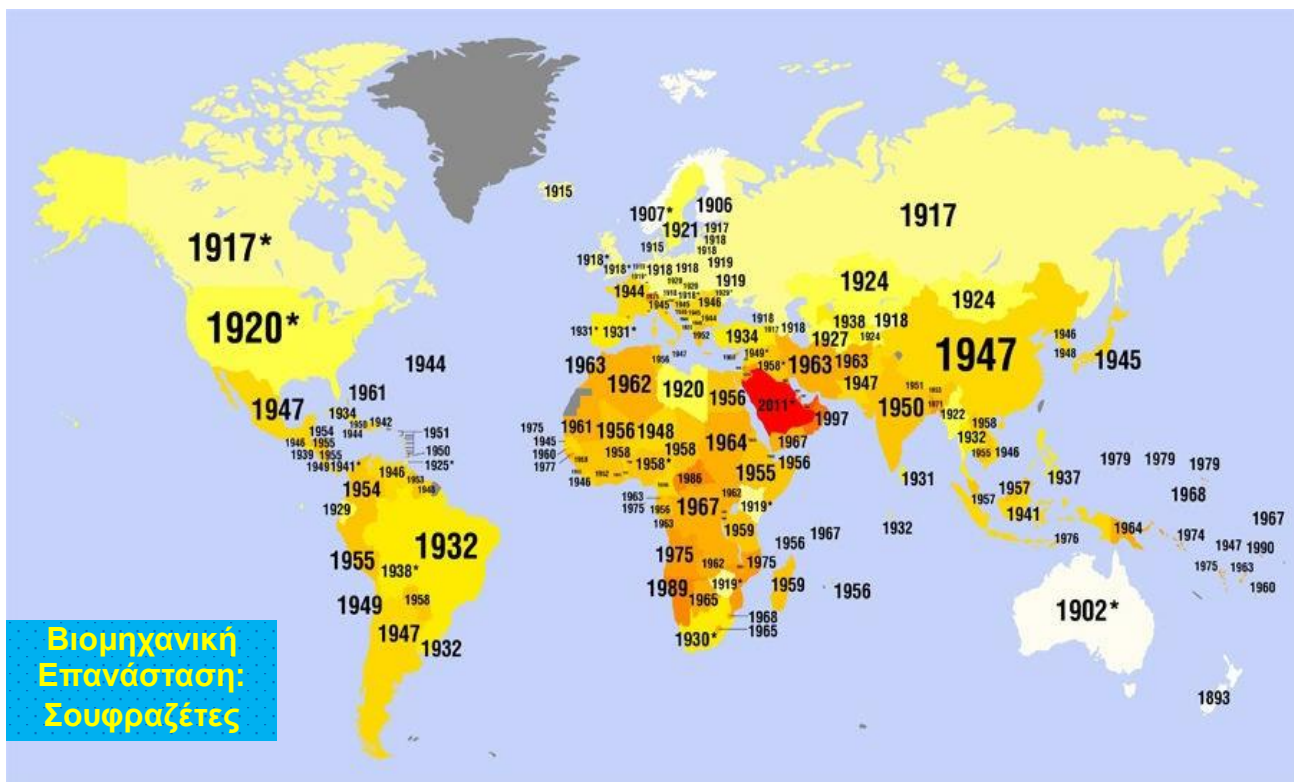
II. Για τη σημασία της κατανάλωσης;

Να μελετήσετε προσεκτικά την πηγή : Ας υποθέσουμε ότι βρίσκεστε στην Αγγλία του 19^{ου} αι. και είστε εργάτης /βιομήχανος...

Μπορείτε να περιγράψετε με ζωηρά χρώματα, αναλαμβάνοντας το ρόλο του καθενός, πώς και γιατί βρεθήκατε εκεί, τι και ποιους είδατε, τι συνέβη στο διάστημα της παρουσίας σας στο δημόσιο αυτό χώρο και πώς αισθανθήκατε;

Εξωτερικός σύνδεσμος

<https://www.youtube.com/watch?v=yKZ00uNbAWg>

Ποιες παρατηρήσεις κάνετε μελετώντας τον χάρτη με τη χρονολογία κατάκτησης του δικαιώματος ψήφου στις γυναίκες σε καθεμία περιοχή;

Εννοιολογικός χάρτης (διάγραμμα ροής): συνοψίζει

Νίκες του συνδικαλιστικού – εργατικού
κινήματος τέλη 19ου αι.

Τη μείωση
των ωρών
εργασίας σε
δέκα

Τη δημιουργία
ταμείων ασφάλισης
που στήριζαν
οικονομικά τους
εργάτες σε περίπτωση
εργατικού
ατυχήματος,
ασθένειας ή
απόλυσης,

Την υπογραφή
συλλογικών
συμβάσεων
εργασίας με τους
εργοδότες που όριζαν
τις κατώτερες
αμοιβές
προστατεύοντας τους
εργάτες, σε κάποιο
βαθμό, από την
υπερεκμετάλλευση.

Τότε και σήμερα: η αναγνώριση, η οικείωση, η σχέση και ο σεβασμός στο χώρο και τα κατάλοιπα του πολιτισμού

Διαθεματική δραστηριότητα:

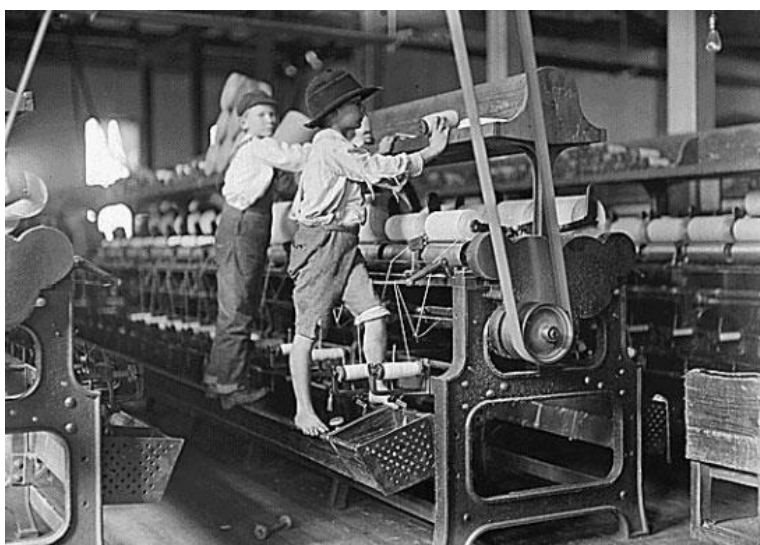
Τα μέσα μαζικής μεταφοράς και επικοινωνίας την εποχή της βιομηχανικής επανάστασης και σήμερα: Παραμένουν τα ίδια; Έχουν αλλάξει; Ποιες μεταβολές θα μπορούσατε να εντοπίσετε; Πού τις αποδίδετε;

ΕΙΚΟΝΕΣ

▲ Στην απεργία πήραν μέρος περίπου 350.000 εργάτες σε 1.200 εργοστάσια των ΗΠΑ. Την Πρωτομαγιά του 1886 έγινε στο Σικάγο η πιο μαχητική πορεία, με τη συμμετοχή 90.000 ανθρώπων. Στην κεφαλή της πορείας ήταν ο αναρχοσυνδικαλιστής Άλμπερτ Πάρσονς, η γυναίκα του Λούσι και τα επτά παιδιά τους.

ΠΗΓΗ: <http://www.sansimera.gr/articles/256#ixzz31olltdG>

Άσκηση σωστού-λάθους

Να χαρακτηριστούν οι ακόλουθες προτάσεις ως σωστές ή λανθασμένες και να δοθούν οι σωστές απαντήσεις σ' αυτές που θεωρείτε λανθασμένες:

- Οι αριστοκράτες – μεγαλογαιοκτήμονες παρέμεναν πανίσχυροι στην ανατολική και μεσογειακή Ευρώπη.
- Το 1838 η Γαλλική Ένωση Εργατών δημοσίευσε τη Χάρτα του Λαού.
- Την 1η Μαΐου 1886 σημειώθηκε απεργία στο Λονδίνο, η οποία καταπνίγηκε στο αίμα.
- Το 1864 ιδρύθηκε στο Λονδίνο η Πρώτη Διεθνής Ένωση Εργατών.
- Το 1905 η Αγγλίδα Έμελιν Πάνκχορστ ίδρυσε την Κοινωνική και Πολιτική Ένωση Γυναικών.
- Πρωταρχικός στόχος του γυναικείου κινήματος ήταν η διεκδίκηση ψήφου.
- Οι τιμές των προϊόντων σταθεροποιήθηκαν ως συνέπεια της βιομηχανικής επανάστασης.

Νικόλαος Γύζης, "Ιστορία" (1892)